

Lezing OT Spreuken 9, 1-18

Lezing NT Matteüs 25, 1-13

Overdenking

Gemeente van onze Heer, geliefde mensen van God,

Wat een akelige gelijkenis is dit toch, over de wijze en de dwaze meisjes. Het egoïsme van de wijze meisjes die weigeren de olie te delen omdat ze bang zijn zelf tekort te komen, vind ik stuitend. Rotmeiden zijn het. Zo heeft Jezus ons dat toch niet voorgeleefd? Delen kan altijd! Met een beetje creativiteit geven vijf lampen best genoeg licht voor tien meisjes. Maar zelfs als dit niet zo is, en de vijf minder verstandigen moeten hun olie echt zelf gaan kopen, dan hadden die verstandigen toch bij de deur moeten zeggen dat die nog niet dicht kon, omdat er nog vijf meisjes aankwamen? Het valt niet mee om zo weinig medeleven goed te praten.

Wat ook lastig is, is dat de gelijkenis gaat over de wederkomst van Christus. Daar weten we vandaag de dag niet goed raad mee. We leven in een andere tijd, met andere verwachtingen. Maar het verlangen naar een wereld die goed is voor iedereen, dat is er nog steeds. En daar haak ik bij aan. Tenslotte heeft Jezus dat verlangen naar het Koninkrijk van God gewekt met zijn woorden en daden. Hij heeft ons toevertrouwd dat dat Koninkrijk nabij is: in alle tijden, onder het bereik van onze handen. Tegelijk: wat naast het verlangen naar de wereld op z'n kop ook van alle tijden is, is de ellende die je ziet in de wereld zoals die is. Die twee horen natuurlijk bij elkaar, de ellende voedt het verlangen. Dat was zo in de eerste eeuw en dat is zo in de wereld van vandaag. De oorlogen, de vele crises, het onrecht, er is niet mee te leven. En het is zo veel en zo groot dat wij ons machteloos voelen. Wij zullen het allemaal niet wezenlijk kunnen veranderen. De wereld veranderen moet van God komen. Misschien niet door met macht en geweld en engelen en donder in te grijpen, maar dan tenminste door mensen aan te spreken en in dienst te nemen en zo hier en daar toch een glimp van het Koninkrijk te laten oplichten in een wereld die niet goed is. Het is het 'en toch' van het verlangen en van de hoop. Vaak zien we er niks van *en toch* houden we ons vast aan de belofte dat het Koninkrijk komt. Geen idee hoe, maar het zal. Het 'en toch' houdt ons op weg.

Zouden we van de tien meisjes, de verstandigen en de dwazen, iets wijzer kunnen worden over hoe te leven naar het Koninkrijk van God, naar de bruiloftszaal? Dan is het wellicht vooral interessant om te zien waarom de vijf dwazen aan de deur werden geweigerd en buitengesloten werden. Ik kan die verstandige meisjes nu op voorhand wel irritant vinden, maar geweigerd worden door God is erger. Die verstandigen zullen toch wel iets goed hebben gedaan.

Eén ding is duidelijk: zonder licht kan je niet op weg. Alle tien de meisjes nemen een lamp mee. Maar een lamp zonder olie is als een zaklantaarn zonder batterijen. Toch denkt maar de helft eraan olie mee te nemen. En de vijf meisjes die dat vergeten zullen straks dus zonder licht zitten. Het is een gelijkenis. De kernwoorden in het verhaal zullen een symbolische betekenis hebben. Het licht of de lamp is zo'n kernwoord. In het Matteüs-evangelie is het eenvoudig terug te vinden. 'Je moet je licht niet onder de korenmaat zetten' ofwel, in de uitleg van Jezus die erop volgt: laat door je daden zien dat je een leerling van mij bent. Laat je in dienst nemen door God ten behoeve van het Koninkrijk in het hier en nu. Kortom: als je geen licht hebt verlang je misschien wel naar het Koninkrijk, maar je leeft er niet naar.

Als de manier van leven als leerling van Jezus het licht is, dan is het niet zo moeilijk om te bedenken wat dan de olie kan zijn, de brandstof voor het licht. Dat moet het geloof zijn, het vertrouwen in Jezus en in zijn boodschap, het visioen van God van een wereld op z'n kop. Het is met deze uitleg over de lamp en de olie duidelijk dat de wijze meisjes hun olie niet konden delen

met de dwazen. Je kan je geloof leven in jouw relatie met God en je medemensen, je kan over je geloof praten, vertellen wat het voor jou betekent, maar of een ander besluit dat vertrouwen op God ook te gaan proberen is een besluit van zijn hoofd en vooral van zijn hart. Het is zijn antwoord op de roep van God. Geloven is een sprong in het diepe. Je weet niet waar en wat het je brengen zal. Je gaat je toevertrouwen aan iemand die je nog niet kent en die altijd een geheim voor je zal blijven, maar Hij zal jouw leven dragen, met liefde.

Terug naar de meisjes. Voordat de vraag naar het delen van de olie aan de orde is, is het eerst lang wachten. In de gelijkenis staat het wachten op de bruidegom voor het wachten op het einde van de tijd. Wij wachten op het Koninkrijk in het hier en nu. En af en toe zijn kleine tekenen ervan zichtbaar als een mens, in de voetsporen van Jezus, de bruidegom, doet als Hij deed en het leven goed maakt voor een medemens. Wil je die glimpen van het Koninkrijk zien, is slapen geen goed idee. Tenminste niet, als slapen betekent dat je je ogen sluit voor de barre tijden waarin wij leven en voor die kleine stukjes Koninkrijk, die er ook zijn. Overal waar de ene mens de ander tot haar recht laat komen kiert het Koninkrijk onze werkelijkheid binnen. En misschien is dat de olie wel: het zien dat hier en daar het leven als leerling van Jezus iets uithaalt. Dat de wereld er toch een beetje lichter van wordt.

De meisjes staan op. De bruidegom komt. En nee, de wijze meisjes kunnen hun olie niet delen met de dwazen. De dwazen moeten er zelf op uit om voor zichzelf olie aan te schaffen. Volgens mij bereikt de gelijkenis hier de grenzen van het verhaal. Geloof en vertrouwen is niet te koop. En als je besluit te willen gaan geloven om in de bruiloftszaal aan te mogen schuiven, is dat een beetje nep. Geloven vraagt om houden van net zo onbaatzuchtig, zo geheel zonder winst oogmerk, als God van ons houdt. Maar goed. In de gelijkenis lukt het de dwazen om olie te krijgen en de lampen te laten branden. Ook dat is een beetje nep, van 'kijk mij nu eens goede daden doen'.

Als je deze uitleg volgt, snap je dat de deur van de bruiloftszaal voor de dwaze meisjes gesloten blijft. Ze hebben de deur zelf dichtgedaan door niet belangeloos en uit liefde licht in de wereld te brengen. En je snapt dat Jezus, de bruidegom, zegt dat Hij de dwazen niet kent. Het zijn niet echt zijn leerlingen ze hebben daarnaar niet geleefd.

Aan het eind van de Bergrede heeft Jezus gewaarschuwd dat niet iedereen die 'Heer' tegen hem zegt het Koninkrijk zal binnengaan. Alleen wie handelt naar de wil van God is welkom. De anderen noemt Jezus onrechtplegers. Dat is de uiterste consequentie van het niet op kunnen of willen brengen van de liefde voor je medemens: dat je een ander onrecht aandoet, omdat je zelf het centrum van jouw wereld bent.

We hebben de gelijkenis nu doorgeploegd en hij blijft lastig. Misschien moeten we een klein uitstapje maken naar de apostel Paulus. 'Wat wijs is in de ogen van mensen is dwaasheid voor God' en omgekeerd. Dit hoorden we ook in de Spreuken die we lazen. Het dwaze eigenbelang wordt door de wereld zoals die is gewaardeerd en wijs gevonden. En daarmee blijft het Koninkrijk ver weg.

De wijze meisjes zijn wijs in Gods ogen. Hun lampen blijven branden. En ook midden in de nacht, als ze geen hand voor ogen zien, in tijden van oorlog en crises en onrecht en ellende, blijft het vertrouwen dat dit niet is wat de wereld zou kunnen zijn. Dat het anders kan en anders zal. Want God roept mensen en mensen antwoorden omdat ze zijn visoen van het Koninkrijk tot het hunne hebben gemaakt en daaruit leven. Zij geloven in God. Zij geloven in het onmogelijke. Laat de wereld hen maar dwaas noemen, zij leven het 'en toch' van verlangen en hoop en liefde die van God komt.

Amen